

Mobbningens pris

Konsekvenser och kostnader
för samhället

Författare: Magnus Loftsson, Patricio Ruiz Vergara och Frida Warg
Ursprungliga författare 2016: Eva Nilsson Lundmark, Ingvar Nilsson och Anders Wadeskog
Beräkning av kostnader 2022: Hanna Setterberg och Kenths Skogsvik, Handelshögskolan
i Stockholm
Grafisk form: Paola Lindahl Voigt
Ansvarig utgivare: Maja Frankel, Friends.

www.friends.se

info@friends.se

Facebook: StiftelsenFriends

Instagram: stiftelsenfriends

Sammanfattning

Mobbningen ökar i Sverige. Ett hårdare samhällsklimat, sämre förutsättningar för det förebyggande arbetet i skolan och klimatet på nätet gör att fler är utsatta idag än tidigare. 140 000 barn och unga har utsatts för mobbning under de senaste månaderna i skolan och på nätet¹. De konsekvenser som denna utsatthet kan ge upphov till för individen och samhället beräknas kosta **46 miljarder kronor** över en 30-årsperiod.

Mobbning som människor utsätts för som barn kan få konsekvenser långt upp i vuxen ålder, flera årtionden efter att mobbningen i skolan ägt rum^{2,3}. Effekterna kan vara alltifrån större risk för depression⁴, ångest och låg livskvalitet³, suicidförsök och självmord⁵ till att ha lägre inkomster och oftare vara arbetslös^{2,3}. Det innebär att samhället måste bistå med olika insatser som görs inom kommunala, regionala och nationella verksamheter och myndigheter, såsom Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan och rättsväsendet.

Av de 140 000 barn och unga som utsatts för mobbning 2022, påverkas var tionde, cirka 14 000 barn, så negativt, både utbildnings- och hälsomässigt, att de över tid behöver ta del av det offentliga insatser inom till exempel hälso- och sjukvården samt riskerar ett försenat inträde på arbetsmarknaden^{1,2,6}. Baserat på detta konservativa antagande uppskattar vi att mobbningens samhällskostnad blir 46 miljarder kronor de kommande 30 åren, varav kostnaden för effekterna av mobbning under den kommande mandatperioden uppskattas till 13,7 miljarder, dvs. 3,4 miljarder per år. I jämförelse lägger riksdagen i 2022 års budget 4,7 miljarder på regional utveckling.

Forskningen är samstämmig kring vikten av att förebygga mobbning under barndomen, samt att erbjuda stöd till de personer som erfar negativa konsekvenser under flera årtionden efter avslutad skolgång^{2,3,7-10}. Tidiga och breda insatser för alla elever kan avsevärt minska lidandet, både på kort och lång sikt. Sociala investeringar och stödinsatser till de barn, unga och vuxna som lider av mobbningens konsekvenser behöver intensifieras mot bakgrund av att andelen utsatta barn fördubblats de senaste tio åren¹.

Friends anser att regeringen bör ha en nollvision mot mobbning med delmål att mobbningen halveras under mandatperioden. En halvering skulle kunna innebära minskade kostnader i storleksordningen fyra miljarder kronor för perioden 2026–2030. För att nå detta mål, bör regeringen bland annat:

- Genomföra ett kunskapslyft om mobbning
- Införa ett barnombud på nätet
- Starta ett partnerskap mot mobbning

Friends vision är en värld utan mobbning. Det är hög tid att vi lägger våra resurser på att tidigt motverka mobbning i alla dess former, innan samhällskostnaden blir än större. Barn och ungas välmående här och nu är ett värde i sig. Det är dags att agera.

Inledning

Friends har tidigare, med hjälp av nationalekonomerna Ingvar Nilsson och Anders Wadeskog, samt beteendevetaren Eva Nilsson Lundmark, tagit fram mobbningens samhällskostnad utifrån den modell som dessa forskare under 30 år byggt upp, utvecklat och förfinat. Resultatet beräknades genom en socioekonomisk analys av mobbningens effekter i rapporten “Se till mig som så liten är” som publicerades 2016⁶.

Mobbning under barndomen får effekter för barns utbildning och hälsa samt får även långtgående konsekvenser i vuxenlivet. Mobbningens effekter är välstuderade och finns sammanfattade i meta-analyser¹¹⁻¹³, tvärsnittsstudier¹⁴⁻¹⁵ samt i så kallade longitudinella studier över tid baserat på stora befolkningsregister^{2, 5, 16}. Mobbningsforskning är ett expanderande fält, därför är delar av detta ny kunskap, som bekräftar de antaganden som gjordes i den ursprungliga beräkningen av mobbningens kostnader 2016⁶. Internationellt finns ett fåtal liknande beräkningar av mobbningens kostnader. Den senaste från Australien, även den från 2016 beräknade mobbningens kostnader till motsvarande 4,8 miljarder kr* (AUD \$763 millioner) per år^{17,18}.

Eftersom andelen utsatta för mobbning i Sverige har fördubblats sedan den förra kostnadsberäkningen gjordes¹, har det funnits ett behov av att, utifrån samma beräkningsmodell som tidigare använts, uppdatera mobbningens samhällskostnad i Sverige för 2022. En aktuell beräkning av mobbningens samhällskostnader blir ytterligare en påminnelse att mobbningen inte bara drabbar den enskilda utan är en gemensam angelägenhet. Tillsammans med Hanna Setterberg, doktor i företagsekonomi och Kenth Skogsvik, professor emeritus i företagsekonomi har Friends därför uppdaterat den uppskattade samhällskostnaden för mobbning.

Med utgångspunkt i ett socialt investeringsperspektiv kan vi konstatera att det som blir verkligt dyrt är att avstå från att åtgärda och förebygga mobbning. Vi hoppas att den här uppdaterade samhällskostnaden ska bidra till en omvärdering av resursfördelningen när det gäller barns och ungas trygghet.

Så har vi räknat

Beräkningsmodellen bygger på en omfattande genomgång av forskningsläget om mobbning. Fakta, analyser och synpunkter från skolpersonal, forskare och andra experter har tagits in och därefter har ekonomiska kostnadskalkyler som bygger på olika scenarier tagits fram. 2016 års beräkningar bygger på schablonberäkningar utifrån riksgenomsnittet för antalet personer utsatta för mobbning. Ytterligheter som livslånga sjukdomstillstånd eller självmord, samt de scenarier som handlar om mycket små eller inga ekonomiska effekter, utesluts⁶.

* 1 AUD motsvarade 6,2983 SEK i juni 2016. 763 millioner AUD blir 4,8 miljarder SEK.

För 2022 års uppdatering beräknas att kostnader uppstår under en 30-årsperiod med en kalkylränta om 4%. Beräkningarna baseras på resultatet av den undersökning som Friends tog fram tillsammans med Novus och Örebro universitet som visar att 140 000 barn i åldrarna 9–18 år utsatts för mobbning i skolan och på nätet under de senaste månaderna¹.

Beräkningsmodellen utgår från ett konservativt antagande att var tionde barn som utsätts för mobbning kommer att drabbas av långsiktiga negativa effekter av utsattheten. Sannolikt är det betydligt fler som lider av mobbningens allvarliga konsekvenser. Exempelvis visar svensk forskning att 1,5% av elever i skolan varit långvarigt utsatta för mobbning¹⁹. Det motsvarar cirka 18 000 elever i åldrarna 9–18 år 2022. I Friends egna skolenkäter (2014–2022) uppgav 1,9% av eleverna i årskurs 6–9 att de varit utsatta för mobbning som pågått ett år eller längre, vilket innebär en ökad risk för långvariga negativa effekter⁷.

Fyra procent av eleverna har varit utsatta för mobbning i skolan flera gånger i veckan under de senaste månaderna, vilket motsvarar 48 000 barn. De elever som angett att de är utsatta både i skolan och på nätet uppgår till 2,5%, motsvarande 30 000 barn¹. Att vara utsatt så ofta som flera gånger i veckan ökar risken för negativa effekter pga. mobbningens så kallade ”doseringseffekt”^{5,12}, detsamma gäller för utsatthet på flera arenor, exempelvis både i skolan och på nätet²⁰.

Utifrån en konservativ utgångspunkt, antas att var tionde elev, cirka 14 000 barn påverkas så negativt, både utbildnings- och hälsomässigt att de över tid behöver ta del av det offentligas insatser inom till exempel hälso- och sjukvården samt riskerar ett försenat inträde på arbetsmarknaden med bortfall i produktion som följd^{1,2,6}.

Resultatet visar att 2022 års mobbning i Sverige kommer att kosta samhället sammanlagt 46 miljarder kronor över de kommande 30 åren.

46 miljarder

för 14 000 barn som drabbas långsiktigt
av mobbningens negativa effekter

Fördelat på kostnadsbärare

Arbetsförmedlingen	3 600 000 000 kr
Försäkringskassan	3 500 000 000 kr
Kommunen	6 300 000 000 kr
Regionen	12 100 000 000 kr
Rättsväsendet	200 000 000 kr
Produktionsvärde	20 800 000 000 kr

Resultat

Ett års mobbning kommer att kosta samhället 46 miljarder utslaget över en 30-årsperiod. Dessa kostnader är resultatet av att 14 000, alltså var tionde utsatt, sannolikt får varaktiga men av sin utsatthet. Kostnaderna uppstår över hela livet, dock finns det fog för att dela in det i två olika tidsperioder: barndomen och vuxenlivet. Utöver detta finns det även skäl till att dela in kostnadsfördelningen mellan kommun-, region- och nationell nivå.

Konsekvenser och kostnader under barndomen

Hälsomässiga konsekvenser för barn och unga. Mobbning under barndomen kan ge upphov till en mängd olika negativa konsekvenser för de utsatta barnens hälsa och välbefinnande^{8,15,21–23}. Forskning visar att finns en relation mellan utsatthet för mobbning och ångest, dålig generell hälsa, självskada samt suicidtankar och suicidförsök. Risken för depression är mer än dubbelt så hög för barn som varit utsatta för mobbning, jämfört med barn som inte utsatts. Ju högre frekvens eller dos av mobbning, desto större risk för depression¹². En studie visade att mer än en fjärdedel av de unga som hade depression vid 18 års ålder kunde tillskrivas utsatthet på grund av mobbning²⁴. Suicidbeteenden – både tankar och suicidförsök – är associerat med mobbning²⁵. Risken för suicidförsök var upp till fyra gånger vanligare bland barn som frekvent utsatts för mobbning¹². Ångestproblematik bland barn som utsatts kan exempelvis bestå av social fobi eller post-traumatisk stress^{12, 26}. Utsatthet för mobbning under barndomen har beräknats stå för 7,8% av de totala kostnaderna för ångestproblematik i Australien²⁷.

Mobbning får också negativa konsekvenser för barns utbildning. I en svensk studie framkom att risken för underkänt betyg var 1,75 gånger högre för elever som utsatts för mobbning i förhållande till icke utsatta elever. Var femte elev som var utsatt för mobbning hade underkända betyg i jämförelse med 12,8% av hela elevgruppen²⁸. Det finns ett generellt samband mellan låga utbildningsmässiga prestationer och utsatthet för mobbning. De som har varit utsatta för mobbning löper 1,1 till 1,3 gånger större risk för att prestera sämre i skolan^{12–13}. Barn som varit utsatta för mobbning eller någon annan form av våld under barndomen har 9% predicerad sannolikhet att inte prestera väl i skolan i jämförelse med barn som inte utsatts för våld före 18-års ålder. Barn som utsatts för mobbning har 10% predicerad sannolikhet att inte uppnå höga akademiska resultat. Mobbning utgör i jämförelse med alla andra former av våld mot barn den största risken för skolfrånvaro för pojkar. Risken för skolavhopp är 1,5 gånger högre för barn utsatta för mobbning jämfört med barn som inte är utsatta. En svensk undersökning bland unga som varken arbetare eller studerar, visade att utsatthet för mobbning var den vanligaste anledningen till att elever hoppade av gymnasiet²⁹.

Kostnaderna för mobbning under skollåren handlar i första hand om akuta insatser för att få stopp på identifierade fall av kränkningar och kan omfatta allt från enstaka åtgärder till hela paket av insatser. I tabellen nedan redovisas tre scenarier och de kostnader det medför.

Tre scenarier under barndomen			
	1. Orosanmälan, och särskild undervisningsgrupp	2. Elevhälsoinsatser, antimobbningssteam, BUP-insatser och särskilt stöd	3. Skolvåld, HVB-placering och drabbad familj
Arbetsförmedlingen	0	0	0
Försäkringskassan	0	0	105 221
Kommunen	455 193	428 888	582 144
Regionen	0	100 646	24 018
Rättsväsendet	0	0	34 311
Övriga	0	0	21 730
Produktionsvärde	34 568	51 049	356 000
Summa	489 761	580 583	1 123 423

Scenario 1: Orosanmälan, och särskild undervisningsgrupp: En elev har mobbats under en längre tid. Detta har lett till försämrade skolresultat, hög frånvaro, och en påtagligt försämrad psykisk hälsa. Både familj och skola vidtar en mängd stödjande insatser, men situationen blir ohållbar vilket i samråd med föräldrarna leder till en orosanmälan till socialtjänsten. Detta leder till ett antal olika åtgärder för att underlätta för eleven i skolan. Det viktigaste är kanske att eleven placeras i en särskild, mindre undervisningsgrupp, vilket ger en möjlighet att återuppta skolarbetet och lyckas med att nå de uppsatta målen i skolan. Kostnaderna uppstår för olika former av utredningar, tid med kurator, föräldrar som får ta ledigt från sitt jobb till kostnader för den särskilda undervisningsgruppen. De stora kostnaderna bärs av kommunen som kostnader för skolinsatser, liksom kostnaderna för socialtjänstens arbete kring orosanmälan. Produktionsförlusterna handlar om föräldratid för att medverka i hela denna process⁶.

Scenario 2: Elevhälsoinsatser, antimobbningssteam, BUP-insatser och särskilt stöd: En elev har under en längre period blivit utsatt för mobbning, både i skolan och på nätet. I ett inledande skede sätts ett antal elevvårdsinsatser men också skolans antimobbningssteam in. Det kan bli aktuellt med ett särskilt stöd i skolan i form av insatser från specialpedagog och en kedja av händelser. Men detta räcker inte utan eleven remitteras till BUP där utredning och behandling inleds och genomförs. Merparten av dessa kostnader bärs av skolan och kommunen. Regionens kostnader handlar i första hand om den BUP-insats som görs. Produktionsbortfallet handlar om all den tid familjen, främst föräldrarna, tvingas lägga på att hantera situationen⁶.

Scenario 3: Skolvåld, HVB-placering och drabbad familj: En elev har under längre tid utsatts för mobbning som lett till våld vid upprepade tillfällen. Våldet har varit så grovt att polisen har tillkallats. Både skola och socialtjänst gör utredningar. Detta leder så småningom till att eleven som utövat våld omhändertas och får under en period en HVB-placering. Den drabbade eleven och dennes familj flyttar, vilket leder till stora livsomställningar både för eleven och dennes föräldrar, inte minst vad gäller arbete och karriärmöjligheter. De stora kostnaderna bärs av kommunen och rör främst socialtjänsten där kostnaderna för HVB-placeringen utgör den stora delen. Men också skolan får olika typer av kostnader för de insatser de gör. Det samhälleliga produktionsbortfallet beror på att den drabbade familjen under en period får en sämre familjeekonomi. Försäkringskassans kostnader handlar främst om sjukpenning då berörda vuxna är sjukskrivna⁶.

Kostnaderna är starkt varierande beroende på vilken typ av effekter som följer. En inte obetydlig samhällskostnad är de som uppstår till följd av att föräldrar till barn som utsätts för mobbning går ner i arbetstid eller blir sjukskrivna. Ofta är det kommunen, främst skolan och socialtjänsten som drabbas mest av kostnader för mobbning. Därefter hittar vi regioner, främst i form av kostnader för Barn- och ungdomspsykiatri. Försäkringskassans kostnader handlar om effekterna i form av sjukpenning för drabbade föräldrar⁶.

Långtgående konsekvenser och kostnader i vuxenlivet

Mobbning under barndomen har också negativa långsiktiga konsekvenser i vuxenlivet. Vuxna som varit utsatta för mobbning som barn löper exempelvis större risk för depression⁴, ökad risk för suicidförsök och självmord, särskilt bland de som varit frekvent utsatta^{5, 3}. I en studie där utsatthet för mobbning under barndomen jämfördes med utsatthet för vanvård i hemmet, visade resultatet att mobbning fick mer allvarliga konsekvenser för psykisk ohälsa i vuxenlivet än vad vanvård fick³¹. Barn som utsatts för mobbning under skoltiden, har vid 50-års ålder lägre inkomster, är oftare arbetslösa och har både mindre besparingar och tillgångar än jämnåriga som inte utsatts för mobbning under uppväxten. Lönenivåerna från anställning var lägre för kvinnor som utsatts för mobbning under barndomen. Frekvent utsatthet för mobbning var därtill associerat med högre anställningsrelaterade samhällskostnader för män och högre kostnader för hälso- och sjukvårdskostnader för kvinnor².

Mobbningens kostnader i vuxenlivet är både en direkt och indirekt följd av det som händer i skolan, där tre typer av effekter kan urskiljas:

1. De produktionsförluster som uppstår till följd av att de drabbade inte arbetar (helt eller delvis).
2. De försörjningskostnader som uppkommer som en följd av detta.
3. De insatser som görs från samhällets sida för att hantera de problem (främst psykisk ohälsa) som mobbningen ger upphov till.

Dessa kostnader varierar stort beroende på hur omfattande konsekvenserna i vuxen ålder blir. I vissa fall är det regionerna som är den offentliga aktör som bär de största kostnaderna, främst genom olika sjukvårdsinsatser inom psykiatri. För personer med perioder av frånvaro från arbetsmarknaden, kan de långsiktiga kostnaderna bli avsevärda. Kommunerna får i dessa fall bära en stor del av kostnaden genom olika försörjningsstöd på grund av den högre frånvaron från arbetsmarknaden.

Totala kostnader fördelade på kommun, region och nationellt över tid

För en helhetsbild av kalkylen på kommun-, region- och nationell nivå behöver vi vara försiktiga och återigen understryka att vi räknar med att drygt 1 av 10 som utsätts för mobbning får någon form av negativ effekt i vuxenlivet. Med 140 000 barn som utsätts varje år, innebär det att 14 000 av dem får konsekvenser som samhället bär ekonomiskt.

Med de antaganden som ligger till grund för kalkylen samt sett över den tidsperiod som dessa sträcker sig över kan samhällskostnaden för mobbning delas upp på följande kostnadsbärare: kommuner **6,3 miljarder**, Försäkringskassan **3,5 miljarder**, regioner **12,1 miljarder**, rättsväsende **0,2 miljarder**, Arbetsförmedlingen **3,6 miljarder** och samhällets produktionsvärde **20,8 miljarder**.

De ackumulerade långsiktiga kostnaderna för 14 000 mobbade elevers framtida utanförskap fördelat på olika aktörer och tidpunkter. (År)

	4 år	8 år	10 år	15 år	20 år	30 år
Arbetsförmedlingen	1 189 203 117	1 719 061 944	1 898 382 023	2 131 698 460	3 052 987 401	3 605 555 626
Försäkringskassan	183 417 810	1 017 081 181	1 147 757 593	1 948 861 962	2 311 459 936	3 538 221 071
Kommunen	3 512 686 701	3 810 057 059	4 010 526 556	4 688 878 471	5 901 485 270	6 329 585 640
Regionen	2 122 238 699	4 227 796 963	5 108 535 283	7 079 941 658	9 526 643 448	12 123 303 931
Rättsväsendet	82 199 920	98 169 811	108 935 765	129 098 229	188 724 086	200 680 002
Produktionsvärde	6 617 920 582	10 278 214 128	12 157 767 528	14 759 782 998	16 499 597 510	20 829 093 222
Summa	13 707 666 832	21 150 381 087	24 431 904 746	30 738 261 782	37 480 897 652	46 626 439 495
Genomsnitt per år	3 426 916 708	2 643 797 636	2 443 190 475	2 049 217 452	1 874 044 883	1 554 214 650

Sett över tid uppstår de största kostnaderna under den första fyra-årsperioden och minskar sedan över tid. **Baserat på beräkningarna uppskattas kostnaderna för den mobbning som skett 2022, bli 13,7 miljarder kronor under den kommande mandatperioden (2022–2026).** Under nästa mandatperiod uppskattas mobbningens kostnader för 2022 års mobbning ackumuleras till 21 miljarder, samt under hela tidsperioden till dess att barn som utsatts för mobbning i år närmare sig 40- och 50-årsåldern kan mobbningens kostnader komma att uppgå till 46 miljarder kronor.

Analys av kostnadsökningen mellan 2016 och 2022

Det är främst tre faktorer som står bakom kostnadsökningen: inflationsuppräknings, det ökade antalet barn i åldersgruppen och den ökade andelen barn som utsatt för mobbning. Det sistnämnda är en drivande faktor i kostnadsökningen. Friends rapport ”Tre barn utsatta i varje klass” visar att antalet barn som utsatts för mobbning har ökat från 60 000 till 140 000¹. Detta medför att fler insatser och åtgärder måste till men även att volymen av människor som drabbas av långvariga negativa effekter ökar.

Störst kostnad uppstår i vuxen ålder, då det tappade produktionsvärdet kan bero på bland annat ohälsa, vilket medför andra insatser från det offentliga. Därtill innebär långsiktig frånvaro från arbetsmarknaden att andra insatser måste genomföras innan en person återigen kan vara helt arbetsför, såsom arbetsträning eller praktik.

Värdet av tidiga insatser

Forskning om mobbningens effekter är samstämmig kring vikten av att förebygga mobbning under barndomen, samt att erbjuda stöd till de personer som erfar negativa konsekvenser som följd av mobbning under flera årtionden efter avslutat skolgång^{2-3, 7-9}. Tidiga och breda insatser för alla elever kan avsevärt minska det mänskliga lidandet, både på kort och lång sikt. Den sociala investeringen är ett klokt sätt att använda våra gemensamma resurser även för samhällsekonomi i stort.

Det finns ett antal kostnadseffektivitetsstudier av anti-mobbningsprogram internationellt³²⁻³⁴, de flesta av dessa är gjorda i Sverige³⁵⁻³⁷. I den senaste meta-analysen drar forskarna slutsatsen att bland alla universella hälsoinsatser riktade till barn och unga är det framför allt anti-mobbningsprogram som är värda att investera i. Skolor behöver dock implementeringsstöd för att kunna arbeta med långsiktiga anti-mobbningsprogram för elever i åldrarna 6–16 år³⁴.

De kostnadseffektivitetsstudier som genomförts i Sverige berör Friends-, Olweusprogrammet och KiVa. Trots att beräkningarna gjorts på lite olika sätt, utgår de från att värdet av att ett barn inte utsätts för mobbning uppgår till cirka 500 000 kronor. Både direkta och indirekta kostnader såsom lärares arbetstid vid implementeringen av anti-mobbningsprogrammen, underskrider med god marginal värdet av insatserna som preventionsprogrammen medfört. Kostnaden för att ett barn inte blir utsatt för mobbning beräknades till 16 000 kr med Friendsprogrammet och 69–131 000 kr med Olweusprogrammet samt till 12 000 med KiVa³⁵⁻³⁷. Avkastningen per investerad krona uppgick därav till mellan 5 och 50. Det innebär att för varje investerad krona i mobbningsprevention, kan samhället spara 5 till 50 gånger så stora belopp.

Internationellt har därtill två kostnadseffektivitetsstudier genomförts, dels av programmet Inclusive där kostnaden per kvalitetsjusterat levnadsår uppgick till cirka 160 000 kr (£13 284) och därför bedömdes som kostnadseffektivt³³, dels Friendly Schools som också bedömts kostnadseffektivt och beräknats kunna bespara Australien 120 miljoner AUD\$ per år³², motsvarande cirka 900 miljoner kr.

Sammanfattningsvis finns det ett förhållandevis stort vetenskapligt stöd för att anti-mobbningsprogram är kostnadseffektiva och bra sociala investeringar. Samhällets stödsatser till de barn, unga och vuxna som alltjämt lider av mobbningens konsekvenser behöver intensifieras mot bakgrund av att andelen utsatta barn fördubblats de senaste tio åren¹.

Diskussion och krav

Att mobbning får allvarliga konsekvenser och har ett högt personligt pris vet vi. Med vår rapport har vi försökt sätta det personliga lidandet i ett sammanhang där de samhällsekonomiska effekterna synliggörs.

Vår slutsats bygger på beräkning av den mobbning som sker under barndomen, bland elever mellan 9 – 18 år. Det innebär att den mobbning som uppstår efter denna tidsperiod inte framkommer i vårt resultat. Ytterligare samhällskostnader i form av produktionsbortfall från exempelvis mobbning i arbetslivet kan tillkomma. Här finns det utrymme för andra aktörer att utvärdera hur mycket det kan tänkas uppgå till.

Friends anser att regeringen bör ha en nollvision mot mobbning med delmål om halverad mobbning under mandatperioden. En halvering av mobbningen före 2026 skulle kunna innebära minskade kostnader i storleksordningen fyra miljarder kronor för perioden 2026–2030*.

Trenden med ökad mobbning och dess ökade samhällskostnad går att vända. Det kräver dock handlingskraft från politiken och det offentliga. Alla barn och ungdomar bör känna sig trygga i skolan, på nätet och inom idrotten. För att komma närmare en nollvision bör målet att under mandatperioden 2022 - 2026 genomföra en halvering av mobbningen i skolor. För att nå detta ambitiösa men livsviktiga delmål bör kommande regering bland annat:

Genomföra ett kunskapslyft om mobbning

För att förebygga mobbning och diskriminering måste kunskapen öka i hela skolvärlden - där vuxna med ansvar för barns trygghet finns. Mobbningsforskning är ett kraftigt expansivt forskningsfält. Att glappet mellan forskning och praktik överbryggas är livsviktigt för barn och ungas utveckling och hälsa och därför behöver såväl nuvarande som blivande skolledare och pedagoger få kunskap och verktyg. Kommande regering bör göra en ekonomisk satsning motsvarande andra nationella kunskapslyft, för att öka kunskapsläget i skolan markant.

Införa ett barnombud på nätet

Barns och ungas rättigheter för en trygg tillvaro online behöver stärkas. Flickor i Sverige är mycket mer utsatta för nätmobbning jämfört med flickor i Europa. En "BO för nätet" bör inrättas och ges ett utredningsmandat, vilket skulle innefatta att hantera individuella klagomål och stötta barn och unga i svåra fall av kränkningar och utsatthet på nätet.

* Se tidigare tabell för ackumulerade kostnader och genomsnittlig kostnad per år för perioden 2026–2030. Kostnaden för mobbning under perioden är ca 8 miljarder och en halvering av mobbning skulle kunna innebära en besparing på ca 4 miljarder.

Starta ett partnerskap mot mobbning

Friends vill att regeringen startar ett partnerskap mot mobbning enligt norsk modell med relevanta aktörer som elevorganisationer, fackförbund, myndigheter och civilsamhällesorganisationer. Vi behöver lära oss av våra nordiska grannländer, som till skillnad från Sverige lyckats hålla mobbning på en låg nivå. I Norge har regeringen och 14 andra aktörer gått samman i ett partnerskap med utgångspunkten att alla barn och unga har rätt till en lärandemiljö utan mobbning.

Utöver dessa tre krav driver vi på Friends att regeringen bör:

- Upprätta en kommission mot mobbning
- Föra in mobbning i skollagen
- Ha elevers röst som utgångspunkt

Sammantaget menar vi att dessa åtgärder kan vara början till att mobbning minskar i Sverige. De är inte såklart en silverkula men vi på Friends menar att det är en bra startpunkt. Mobbning är ett samhällsproblem, vilket innebär att det är inte enbart en aktör eller ideell organisation som till exempel Friends, som kommer att självt lösa mobbning inom skolan, på nätet eller inom idrotten. Alla krafter, från civilsamhället till de offentliga institutionerna och myndigheterna, offentliga såväl som privata skolhuvudmän, bör få de resurser, riktlinjer och kunskaper som krävs för att kunna minska mobbningen.

Mobbningen kostar samhället 46 miljarder. 140 000 barn och unga blir utsatta för mobbning. Den negativa trenden måste brytas. Det är dags att investera i mobbningsprevention och barns välbefinnande här och nu. Samhället – vi alla – måste agera.

Referenser

1. Loftsson M, Ruiz-Vergara P, Christiansson Y, Warg F, Johansson B. Mobbningsens förekomst: Tre barn utsatta i varje klass [Internet]. Friends; 2022. Available from: <https://friends.se/report/mobbningsens-forekomst/>
2. Brimblecombe N, Evans-Lacko S, Knapp M, King D, Takizawa R, Maughan B, m.fl. Long term economic impact associated with childhood bullying victimisation. *Soc Sci Med* 2018;208:134–41.
3. Takizawa R, Maughan B, Arseneault L. Adult Health Outcomes of Childhood Bullying Victimization: Evidence From a Five-Decade Longitudinal British Birth Cohort. *Am J Psychiat* 2014;171(7):777–84.
4. Farrington, DP, Lösel F, Ttofi MM, Theodorakis N. School Bullying, Depression and Offending Behaviour Later in Life: An Updated Systematic Review of Longitudinal Studies [Internet]. Västerås: Brottsförebyggande rådet; 2012. Available from: https://bra.se/download/18.1ff479c3135e8540b29800014815/2012_Bullying_perpetration_webb.pdf
5. Klomek AB, Sourander A, Elonheimo H. Bullying by peers in childhood and effects on psychopathology, suicidality, and criminality in adulthood. *Lancet Psychiatry* 2015;2(10):930–41.
6. Lundmark EN, Nilsson I, Wadeskog A. Se till mig som liten är: Socioekonomisk analys av mobbnings effekter. 2016.
7. Wolke D, Lereya ST. Long-term effects of bullying. *Arch Dis Child* 2015;100(9):879–85.
8. Armitage R. Bullying in children: impact on child health. *Bmj Paediatr Open* 2021;5(1):e000939.
9. Arseneault L. The long-term impact of bullying victimization on mental health. *World Psychiatry* 2017;16(1):27–8.
10. Zych I, Farrington DP, Llorent VJ, Ttofi MM. Protecting Children Against Bullying and Its Consequences. 2017;
11. Gini G, Card NA, Pozzoli T. A meta-analysis of the differential relations of traditional and cyber-victimization with internalizing problems. *Aggressive Behav* 2017;44(2):185–98.
12. Moore SE, Norman RE, Suetani S, Thomas HJ, Sly PD, Scott JG. Consequences of bullying victimization in childhood and adolescence: A systematic review and meta-analysis. *World J Psychiatry* 2017;7(1):60–76.
13. Fry D, Fang X, Elliott S, Casey T, Zheng X, Li J, m.fl. The relationships between violence in childhood and educational outcomes: A global systematic review and meta-analysis. *Child Abuse Neglect* 2018;75:6–28.
14. OECD. PISA 2018 Results: What school life means for students' lives Volume III [Internet]. 2019. Available from: <https://www.oecd.org/pisa/publications/pisa-2018-results-volume-iii-acd78851-en.htm>
15. Due P, Holstein BE, Lynch J, Diderichsen F, Gabhain SN, Scheidt P, m.fl. Bullying and symptoms among school-aged children: international comparative cross sectional study in 28 countries. *Eur J Public Health* 2005;15(2):128–32.
16. Ttofi MM, Farrington DP, Lösel F, Loeber R. Do the victims of school bullies tend to become depressed later in life? A systematic review and meta-analysis of longitudinal studies. *J Aggress Confl Peace Res* 2011;3(2):63–73.
17. Jadambaa A. Bullying in Australia: Prevalence, health outcomes, cost outcomes, and economic evaluation of bullying prevention. 2020;
18. Jadambaa A, Brain D, Pacella R, Thomas HJ, McCarthy M, Scott JG, m.fl. The Economic Cost of Child and Adolescent Bullying in Australia. *J Am Acad Child Adolesc Psychiatry* 2021;60(3):367–76.
19. Johansson B, Flygare E. Långvarig utsatthet drabbar hårt [Internet]. I: Skolverket, redaktör. Kränkningar i skolan - analyser av problem och lösningar. Stockholm: Skolverket; 2013. sida 68–90. Available from: <https://www.skolverket.se/publikationsserier/ovrigt-material/2013/krankningar-i-skolan---analyser-av-problem-och-losningar>
20. Hinduja S, Patchin JW. Connecting Adolescent Suicide to the Severity of Bullying and Cyberbullying. *J Sch Violence* 2018;1–14.
21. Annerbäck EM, Sahlqvist L, Wingren G. A cross-sectional study of victimisation of bullying among schoolchildren in Sweden: Background factors and self-reported health complaints. *Scand J Public Health* 2013;42(3):270–7.
22. Holt MK, Vivolo-Kantor AM, Polanin JR, Holland KM, DeGue S, Matjasko JL, m.fl. Bullying and Suicidal Ideation and Behaviors: A Meta-Analysis. *Pediatrics* 2015;135(2):e496–509.
23. Hellström L, Beckman L, Hagquist C. Self-Reported Peer Victimization: Concordance and Discordance Between Measures of Bullying and Peer Aggression Among Swedish Adolescents. *J Sch Violence* 2013;12(4):130801093825005.

24. Bowes L, Joinson C, Wolke D, Lewis G. Peer victimisation during adolescence and its impact on depression in early adulthood: prospective cohort study in the United Kingdom. *Bmj Br Medical J* 2015;350(jun02 2):h2469.
25. Tang JJ, Yu Y, Wilcox HC, Kang C, Wang K, Wang C, m.fl. Global risks of suicidal behaviours and being bullied and their association in adolescents: School-based health survey in 83 countries. *Eclinicalmedicine* 2020;19:100253.
26. Nielsen MB, Tangen T, Idsoe T, Matthiesen SB, Magerøy N. Post-traumatic stress disorder as a consequence of bullying at work and at school. A literature review and meta-analysis. *Aggress Violent Beh* 2015;21:17–24.
27. Jadambaa A, Thomas HJ, Scott JG, Graves N, Brain D, Pacella R. The contribution of bullying victimisation to the burden of anxiety and depressive disorders in Australia. *Epidemiol Psych Sci* 2019;29:e54.
28. Johansson B, Flygare E, Hellfeldt K. Godkänd eller icke godkänd? [Internet]. 2017. Available from: <https://www.oru.se/contentassets/e468d751588a415bba870ae8580bfd03/godkand-eller-icke-godkand.pdf>
29. Ungdomsstyrelsen. 10 orsaker till avhopp : 379 unga berättar om avhopp från gymnasiet. [Internet]. Stockholm: Ungdomsstyrelsen; 2013. Available from: <https://www.mucf.se/publikationer/tio-orsaker-till-avhopp>
30. Klomek AB, Sourander A, Niemelä S, Kumpulainen K, Piha J, Tamminen T, m.fl. Childhood Bullying Behaviors as a Risk for Suicide Attempts and Completed Suicides: A Population-Based Birth Cohort Study. *J Am Acad Child Adolesc Psychiatry* 2009;48(3):254–61.
31. Lereya ST, Copeland WE, Costello EJ, Wolke D. Adult mental health consequences of peer bullying and maltreatment in childhood: two cohorts in two countries. *Lancet Psychiatry* 2015;
32. Jadambaa A, Graves N, Cross D, Pacella R, Thomas HJ, Scott JG, m.fl. Economic Evaluation of an Intervention Designed to Reduce Bullying in Australian Schools. *Appl Heal Econ Heal Policy* 2022;20(1):79–89.
33. Legood R, Opondo C, Warren E, Jamal F, Bonell C, Viner R, m.fl. Cost-Utility Analysis of a Complex Intervention to Reduce School-Based Bullying and Aggression: An Analysis of the Inclusive RCT. *Value Health* 2021;24(1):129–35.
34. Schmidt M, Werbrouck A, Verhaeghe N, Putman K, Simoons S, Annemans L. Universal Mental Health Interventions for Children and Adolescents: A Systematic Review of Health Economic Evaluations. *Appl Heal Econ Heal Policy* 2020;18(2):155–75.
35. Beckman L, Svensson M. The cost-effectiveness of the Olweus Bullying Prevention Program: Results from a modelling study. *J Adolescence* 2015;45:127–37.
36. Persson M, Svensson M. The willingness to pay to reduce school bullying. *Econ Educ Rev* 2013;35:1–11.
37. Persson M, Wennberg L, Beckman L, Salmivalli C, Svensson M. The Cost-Effectiveness of the Kiva Antibullying Program: Results from a Decision-Analytic Model. *Prev Sci* 2018;19(6):728–37.

